

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Aidékra postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 6.

A hivatalos jelölt bukása.

Régóta hallatlan s majdnem elképzelhetetlen dolog volt Nagy-Váradon, különösen a jobbára hivatalnokok által lakott Nagy-Várad-Olasziban, ami vasárnap történt a városatyja választásnál, hogy t. i. megbukott a szabadelvűpárt hivatalos jelöltje.

Nem az ellenzék buktatta meg, — bár ma már ebben a kerületben is erős az ellenzék, — hanem a szabadelvűpárt egy részének állást foglalása a hivatalos jelölt ellen, mely akciójához megtudta nyerni az ellenzéki polgárságot is.

Jól ismerjük Papp Miklós jelöltségének történetét, ismerjük a tegnapi választásnak előkészületeit is, és éppen azért nem keresünk ez esemény mögött mélyen fekvő politikai okokat, nem is vonunk belőle távol eső következményeket.

Nem mondjuk azt, hogy ime Tisza Kálmán városában megbukott a kormánypárt, hiszen a megválasztott is e párt kötelekéhez tartozik. De az a körülmény, hogy dacára annak, hogy tavaly a városatyja választásnál a hivatalos jelölt ellen kifejtett korteskedések miatt áthelyezéssel büntettek egy hivatalnokot, tegnap mégis azt tapasztaltuk, hogy állami, városi és megyei hivatalnokok nyíltan mernek állást foglalni a hivatalos jelölt ellen.

Ez kétségkívül az idők változásának hangosan szóló jele.

A két jelölt közül mi egyik mellett sem foglaltunk állást; kifejtettük ismételtén, az a véleményünk, hogy úgy is sok a hivatalnok a városházán, igazán kár azok számát szaporítani.

Ezen elv alól nem teszünk kivételt sem Papp Miklós, sem Perjessy kedvéért, — nem örülünk Papp Miklós megválasztásának és nem sajnáljuk Perjessy bukását.

Csak az új szellem ébredését látjuk örömmel, hogy legalább városi ügyekben szabadabban nyilatkozik a vélemény és meggyőződés.

A mint előre lehetett is látni, a megdönthetetlen erős nagyváradai szabadelvűpárt a hivatalnokok által lakott Várad-Olasziban megdöntött. A kicsikart jelölésnek a vezetőség megadta az árát.

Elég érdekesnek látszik a jelen eset világánál ennek a párinak a pszichológiája. Tulajdonképpen a választást megelőző szabadelvűpárti választmányi ülésen több tag felszólalására erősen hangsúlyozták, hogy *vagy van párt vagy nincs* és ha van, úgy legyen *ébren* mindig és állítson jelöltet és legfőképpen a szabadelvű korifeusok fogadásba vették, hogy az egy szabadelvűpártban *külön* legyen *politikai* és *külön városi* párt. Az események ennek a negációnak is megmutatták a visszáját. Fisch Áronnak vagy Kovács Pálnak voltaképpen teljesen mindegy, hogy oda fönt mit csinálnak a politikával és a midőn szavazni viszik, sokkal kevesebb erőszakot vesz a lelkiismeretén, mintsem azt gondolnák is. Megy mint egy kezes bárány és leszavaz a mint

mondva van. Nincs könnyebb dolog, mint egy kapzsi kormánynak ciklusról ciklusra, megtartani a helyzetet.

Városi dolog azonban már egészen más. Ott nem csak a lelkiismerettel kell számolni, hanem közelebbi érdekekkel is. És az is megtörténik, hogy ilyenkor egy kapzsi kormány sem tudja összetartani a pártot, bármilyen eszközökkel is dolgozik. A szavazás titkos és nincs politikáról szó. A jelen kormány meg éppen befutott a pártfegyelemnek. Körülbelül azt üzenhették a nagyváradai szabadelvűpártnak onnan *felülről*, mikor panaszkodott a disszidensek miatt:

— *Csináljatok a mit akartok!*

És a prestige meg volt törve. Van tehát külön városi és külön politikai szabadelvű párt és hiába tesznek erőszakot, csak ideig-óráig képes a vezetőség összetartani a pártot. Ennek a bomlásnak nyomós bizonyítéka dr. *Perjessy Mihálynak*, a hivatalos jelöltnek bukása.

A választás lefolyása a következő volt:

Olasziban.

A szavazás a kis városháza nagytermében volt. Felesleges talán mondanunk, hogy az udvaron nagyban folyt a korteskedés, a szavazólapok ajánlgatása és ismét megjelent Fog Phileas-hoz illő nyugalommal derék iparosunk, a ki elfogadott minden kortestől egy-egy czédulát, a szavazó urnánál azonban a mellény zsebéből huzott ki egyet. Némelyek a szabadelvű párt által kézbesített *számozott* lapoknak számozott sarkát letépték s úgy adták oda, még pedig a következő állapotban:

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Lauka Gusztáv jubileuma 20 év előtt.

1882-ben Hertelendy főispán Torontál vármegye levéltárnokává hívta el. Ott él ma is, és fáradtságos, nem könnyű munkával keresi kenyerét. Milyen arányu lesz ünnepélye, előre nem tudhatjuk, de veterán írónk iránt érzett tiszteletből e megemlékezésben fel akartuk hívni olvasóink figyelmét agg írónk ünnepére.

Hogy milyen országos jellegűvé tette 40 éves írói jubileumát a szeretet, azt mutatja ez az egykoru referáda, melyet szóról-szóra közlünk már csak azért is, mert Jókai szellemes felköszöntőjét is hűen reprodukálja.

Nov. 8-án tartotta meg a magyar írók és művészek társasága Lauka Gusztáv író, 40 éves írói jubileumának ünnepélyét a Hungária dísztermében d. u. 2 órakor rendezett fényes lakomával.

Egy hét óta az ország több részéből érkeztek a rokonszenvennyilvánítások: egyes törvényhatóságok, egyletek, társaskörök, lelkes családok, írók és irodalombarátok versenyezve fejezték ki

a fáradhatlan, érdemes író iránti tiszteletüket. A Hungária dísztermében ki voltak téve az értékesebb ajándékok, melyeket a jubiléum irónak küldtek: Egy hatalmas babérkoszoru, két széles szalaggal, melyekre ez van írva: „Lauka Gusztávnak, Csanádmegyei tisztelősi.“ Egy szép ezüst bogrács, melyet a szegedi nők küldtek. Egy igen szép mahagoni szivartartó szekrény, Török József gyógyszerész ajándéka. Egy aranytoll, melyet az írók és művészek társasága ajánlott fel Laukának; végre a Szatmármegyei Közlöny s olvasói ajándéka: igen szép munkája értékes nagy ezüst téntartó: a pajzson e felirattal: „Lauka Gusztávnak, 1879. nov. 8. A Szatmármegyei Közlöny s olvasói.“; a téntartón ezüst csengettyű is van, következő felirattal: „40 éves írói jubileum.“ Ez ajándékok mellett ki volt téve továbbá Torontálmegyének igen lelkesen fogalmazott üdvözlő levele, a levelek és táviratok nagy halmaza. A sok közül felemlítjük, hogy a következők küldtek táviratokat: Hertelendy József főispán, Szász Gerő Kolozsvárról, Nagy Károlyról a polgármester, Váczi Serédy könyvkiadó, Szatmárról a főgymnasiumi Kazinczy-kör, M.-Szigetről Máramaros-megye nevében az alispán, továbbá a kaszinó és lyceumi papság ugyanonnét, Técsőről az

olvasókör, N.-Váradról a Bihar szerkesztősége, Debreczenből a Debreczen szerkesztősége, Ungvárról a görög kath. klérus; továbbá számos vidéki író és írónő. Összesen kétszáz levelet és táviratot mutatott be Szana Tamás, az írók és művészek társaságának titkára. A lakoma alatt is folyvást újabb táviratok érkeztek az ország legkülönbözőbb vidékeiről.

A 150—180 terítékű lakomán a magyar irodalom s művészet, valamint a m. kir. belügy-miniszterium, melynek Lauka tisztviseleje, teljesen képviselve volt, s azon kívül Laukának számos tisztelője, köztük több nő is.

Pont 2 órakor érkezett Lauka Gusztáv, mellén a Ferencz József renddel, egyik karján 84 éves éves anyját, másik karján nejét vezetve.

Lauka Gusztávot, midőn belépett, lelkes éljenekkel fogadták. Északy Károly az írók s művészek társaságának elnöke hosszab beszédben üdvözölte őt és kiemelve érdemeit az irodalom körül, átnyújtotta neki az aranytollat az írók és művészek társasága részéről és a szegedi nők részéről felajánlott ezüst bográcsot. Lauka meghatottan mondott köszönetet a kitüntetésért, melyben a társaság részesítette, megköszönte a részvétet, melyet a jelenlevők tanusítottak,

Van szerencsém értesíteni, hogy főútcza Karaguly-házban levő üzletemet nov. 1-től főútczai Bartsch-házba, Széchenyi-szálloda mellett helyeztem át. Egyszersmind felhívom a tisztelt hölgyközönség figyelmét szokott bécsi bevásárlási utamból hozott legmodernebb, izéles párisi és bécsi modeljeimre is, eddigi becses pártfogásukat továbbra is kérve, kellő tisztelettel:
Ausländer Berta.

A hölgyközönség figyelmébe!

Papp Miklós.

A két vastag vonal két vörös czeruzával húzott vonalat jelent dr. Perjéssy Mihály nevében. Az az öblös torku kortesünk, a ki jelöltje nevét szokta hangoztatni az udvaron, ez alkalommal nem dörgedelmeskedett. Az a derék férfi ellenben, kinek minden évben jól bevált szokása az, hogy az ellenfél korteseit *szóval tartja*, hogy ne működhessenek, ezuttal is jelen volt s egy ideig csak alkalmazta taktikáját. De sajnos, az emberek nem igen ültek úgy fel, mint a mult években. A szabadelvű párt korifeusai erősen ütötték a vasat, azonban mindhiába.

Hoványi Géza dr. választási elnök 8 órakor nyitotta meg a szavazást és azt páratlan igazságszeretettel vezette mindvégig. Bizalmi férfiak voltak Papp Miklós pártja részéről: Kaáli Nagy Endre és Heimlich József pénzügyi titkárok, Perjéssy Mihály dr. pártja részéről pedig Grósz Albert dr. és Darvassy Lajos tanácsos. Személyazonosságot igazoltak: Papolczy Ferenc rendőralkapitány és Kápolnay Gyula rendőrbiztos. A rend fenntartására Lőrinczy Gyula biztos volt kiküldve, kinek egyébiránt kevés dolga akadt.

10 óra felé vonultak föl a pénzügyigazgatóság, a posta-távirada hivatal hivatalnokai, 11 órakor szavazott le dr. Bóthly László főispán, 1 órától kezdve azonban mind ritkábban jöttek voksolni. 4 órakor elnök berekesztette a szavazást és kezdetét vette a szavazatok összeszámlálása, melynek eredménye a következő:

Beadatott összesen 551 szavazatot, melyből

Papp Miklós 283-at,

Perjéssy Mihály dr. 265-öt nyert és így az elnök Papp Miklós pénzügyigazgatót 18 szótöbbséggel megválasztottának jelentette ki a Gyöngyösi Lajos elhalálozásával megüresedett biz. tagsági helyre.

Velenczén.

A velencei választás erőpróbája volt a vezérét vesztett Ullmann-pártnak. Az orthodoxok pártja a már többszörösen bukott Weisz Mór bórkereskedőt juttatta diadalra a neológok jelöltjével, Moskovits Miksával szemben, kit a keresztények is támogattak. A mesteri taktikával szervezett Ullmann-párt tehát még mindig dominál Velenczén, bárha a többség már nem volt oly imponáló mint régebben. Azt hisszük, hogy az új szavazó lajstrom még nagyobb változásoknak lesz okozója. Ideje is, hogy a pártviszonyok Velenczén egészségesebb fordulatot

vegyenek. A Moskovits-párt egyik főkortese bitoriásnak nevezte az Ullmann-párt uralmát persze a maga szempontjából, — eltekintve attól, amiben teljesen egyformák — a keresztény felekezettük iránt tanúsított szűkkeblűségéből pedig abnormis állapot, hogy a keresztények számát a képviselő testületben 4-ről 2-re szállították alá, ámbár a lakosság szám aránya szerint jóval több hely illetné meg őket.

Reggel korán már óriási tömeg éljenzett a váradi-velencei Nép kör helyisége előtt, hol a velencei városatyá választást ejtették meg.

Mezey Mihály pontban kilencz órakor nyitotta meg a választást a választók nagy részének jelenlétében.

Ekkor Friedländer Sámuel dr. ügyvéd jelöltül Moskovits Miksát ajánlotta, bizalmi férfiakul Leipnik Mártont és Virányi Győzöt jelölték. Kurländer Ede dr. pedig, mint a szabadelvűpárt végrehajtó bizottságának elnöke, a szabadelvű párt jelöltjeként Weisz Mór jelölte meg, bizalmi férfiakul Feldmann Mór és Papp Györgyöt ajánlván.

Az elnök erre elrendelte a szavazást, ami délután négy óráig tartott. Érdekes jelenetek történtek közben, óriási éljenzések és az ellenpárt élénk nyugtalansága között. Volt például a Weisz Mór pártján egy öreg ember, akit kocsin elhoztak ugyan a szavazó helyiség kapujáig, de mivel nemrégiben a lábát leforrta, járnai nem tudott és így nem lett volna képes az urna elé járulni. Ekkor Jungreis Mór a tetetelen aggot ölbe vette és úgy vitte az urnához, hogy szavazzon.

A szavazás általános izgalmak között folyt le és délután négy órakor ért véget, amikor Mezey Mihály elnök bejelentette az eredményt, hogy t. i.

Weisz Mór kapott	163 szavazatot,
Moskovits Miksa	95

és így a törvényhatósági bizottságba legújabb tagként Velence, Váralja és Csillagváros kerületből 68 szavazattal Weisz Mór választották meg.

A civillista felemelése.

Egy millióval sőt ennél is többel akarják felemelni a királyi udvartartás költségeit, írja vasárnapi számában a Budapesti Hirlap. Illetékes helyről mindkét kormány megkapta az utasítást a felemelésre nézve, 4,650.000 frttal járul hozzá Magyarország a felséges ház udvartartásához, ugyanennyivel Ausztria is. De ez az

összeg, úgy mondják a [Burgban, kevés. Már Kálnoky gróf külügyminiszter, mint az uralkodóház minisztere sürgette, hogy a mi részünkről hat millió forintba emeljék a civillistát s ugyanezt teszi két év óta utóda, Goluchovszky gróf is és pedig azon az alapon, hogy harmincz év előtt, mikor az udvartartás költségeit megállapították, nagyobb értéke volt a pénznek. S akkor csak 38 nagykoru férfi tagja volt a uralkodóháznak, ma pedig 72 van, holott minden nagykoru főherczeg az udvartartás költségeiből 50.000 frtot kap. Ez maga 3,600.000 forintba rug. Oly kis összeg marad tehát a tulajdonképpen udvartartásra, a mely semmiképpen sem elegendő. Az új udvartartási költség törvényében tehát okvetlenül fel fogják emelni az összeget tiz esztendőre. Hogy most Széll Kálmán nem állott elő ezzel a kívánsággal — írja a B. H. — annak tán az az oka, hogy sikerült neki egy évre a fölemelést elhalasztani, valószínűleg azon az alapon, hogy mikor a kvótát királyi döntéssel felemelik, semmiképpen sem népszerű a királyi udvartartás költségeit felemelni a monarkának ebben a felében, ahol a legtöbb királyi herczegét csak névről ismerik.

Mikor lesz a váradi beszámoló?

A zsuki konventikulum után azt kérdezi Kaas Ivor báró a Hazánk vezércikkében: mikor tartja Tisza Kálmán beszámolóját Nagyváradon? Kétségkívül azért kíváncsi a nemes báró erre, mert a Nagyvárad Naplónak egy régebbi szenzációs, de nyomban megczáfolt híre szerint itt lesz hivatalosan bejelentve a Tisza-csoport kiválása.

Kaas Ivor érdekes cikkéből idézzük a következőket:

Hiba volt a fuziót úgy csinálni, hogy az inkompatibilis elemek összekerüljenek, tiszaiták és bánffyisták ki ne lépjenek, mikor a nemzeti-párt és a disszidensek belépnek s a miniszterium se legyen hü kifejezése az új parlamenti helyzetnek, pártalakulásnak s politikának. Átmeneti kormányok, alkalmi többségek és ideiglenes programok gyöngye szervezettük, mint a gyermek, melynek nincs egészséges vére. De az ország annyira megőrült a békének, az ellenzék Bánffy bukásának s min-

és lelkes szavakban azt az óhajt fejezte ki, hogy Szeged szebb és tökéletesebb arányokban épüljön fel.

Ezután Péchy Jenő környezve Komócsy József és E. Kovács Gyula szatmármegyei írók s munkatársainktól, nyújtotta át lapunk s olvasóinak ajándékát, az arany porral s rózsaszin tentával megtöltött ezüst tentatartót, következő rövid s lelkes szavakkal:

„Tisztelt barátom! Azon számos megtiszteltetés közt, melyben 40 éves írói jubileumod alkalmából részesülsz, bizonynyal legszerényebb helyet foglalja el az üdvözet, melyet tolmácsolandó s az emlék, melyet neked átadandó vagyok.

Csak egy szerény vidéki lap s olvasói róják ebben le a jubilált író, a munkatárs iránt tiszteletök s szeretetök szerény adóját.

Meg vagyok azonban győződve, hogy emlékedben s emlékeid közt, te sem fogod azt háttérbe szorítani, mert hiszen e vidéki lap, szülő megyéd lapja, a Szatmármegyei Közlöny s annak olvasói szülő megyéd fiai, részben gyermekkori játszótársaid.

Üdvözöllek tehát mint a Szatmármegyei Közlöny tulajdonosa, annak szerkesztője s munkatársai nevében, mint munkatársunkat! üdvözöllek e lapunkra is kiható ünnepély alkalmából s kérek, miszerint lapunkat szellemi támogatásban ezután is részesíteni méltóztatással.

Üdvözöllek továbbá olvasói, szülő megyéd Szatmármegyei fiai nevében, s midőn a Szatmármegyei Közlöny s olvasói részéről e szerény emléket neked átnyújtani szerencsém van, nem kívánhatok mást, mint hogy magyar írók s

művészek társasága által adott arany tollal, ez ezüst tentatartóból, az abban lévő rózsaszin tentával még nagyon sokáig és nagyon sokat irhass! . . . s mit írni fogsz, ezután is mind rózsaszin kedélyű, ezüst csengésű, s arany értékű legyen! Az Isten sokáig éltesse!!!“

Lauka meghatva, meleg szavakkal köszönte meg az átnyújtott emléket, biztosítván úgy lapunk kötelesség szerű örökös közreműködéséről, mint annak olvasóit soha elnem enyészhető hálekezetről.

Ezután megkezdődött az ebéd, melyet sok lelkes felköszöntő fűszerezett. Az elsőt Feleki Miklós mondta a királyra, királynéira és a trónörökösre.

Igen nagy hatást keltett ezután Jókai Mór következő felköszöntője:

„Negyven évig írónak lenni, az is elég nagy érdem; de negyven évig humoristának lenni, negyven évig fiatalnak maradni, az már virtus.

Kivált az a negyven év; milyen negyven év volt az! s milyen különböző saisonokra volt felosztva!

A saisonokra való időfelosztás Laukának, mint asztronomusnak a találmánya. Még akkor a saisonot nem hitták se idénynek, se ivadnak, se évadnak s az esztendőek fel voltak osztva így: »jó saison,« »rossz saison,« »imfámis rossz saison« és »czudar saison.« — Jött egyszer aztán egy olyan rossz idő, a melyik tul tett valamennyin; — hát ez milyen saison, Guszt!« — »Ez már nem saison, ez már epocha!«

En nem tudom, miért hívják a megnevet-

tető poezist humornak; hisz a kedvescínálás inkább a könyrefakasztó poezis tulajdona, a jó kedvben van a láng, ez a vulkáni alkotás, amaz a neptumi.

A jó kedvű poezis lángja meglehetősen kialvófélben volt nálunk negyven év előtt; csak a parázsa volt meg a hamu alatt. Csokonay, Fáy, Kisfaludy Károly műveiben.

De hát mire is lehetett volna élczelni? A cenzor nem érti a tréfát. A politikai humor egészen ki volt zárva a nyomdafestékből. A kormány, az Metternich volt. A magyar kormányfő Reviczky. Ezeket még csak dicsérni sem volt szabad. (Az lett volna a legnagyobb szatyra); a katonákra semmi észrevételet nem tenni; a papokra még annál kevesebbet; s a diétai követ urakat még csak ismerni sem, még csak a beszédeiket olvasni sem, nehogy azokra valami tréfát mondani. Irott élczek maradtak ugyan fenn minden országgyűlés után egyes személyekre; de az olyat csak két ember értette meg, az egyik a ki írta, a másik a kire írva volt.

Később aztán, mikor egy kissé szabadabb, kezdett lenni a lélegzetvétel, hallottunk egy-egy hangot is a Pan sipján, a mi a politikára emlékeztetett.

Ifjú pályatársaim alig fogják hinni, hogy a legnagyobb furorét csinált politika szatyrája ama kornak az adófizetésről volt írva; de nem ám az adókat kivető kormány ellen, hanem az adófizetést elvállalni nem akaró nemesség ellen.

Legelőször úgy láttam életemben Petőfit,

denki úgy megbízott Széll tisztességében, szándékában és befolyásában, hogy a nehézségekkel és a távolabb jövővel nem törődve, zavartalanul szebb jövőt jósoltak nemzetünknek.

Talán az is hozzájárult tiszta megkegyelmezéséhez, hogy opposíciójuktól félt a kormány és a korona is, mintha az elkerülhető lenne; mintha veszedelmesebbek volnának kint, mint a pártban bent. Ha Bánffyval együtt szabadelvű pártot ütnek, kétségkívül találnak szövetségeseket a legszélsőbb balon. Kiméltlenül opponálóak a Házban s felekezeti háborút folytatnak az országban. Egy felől a függetlenségi párt, másfelől egy református Tiszapárt s harmadik ellenzéknek egy katolikus néppárt ijesztette Széll Kálmánt, ki a disszidensek kedvéért a néppártot a fuzióba bevonnai nem akarta, hogy a kilépő tisztaistákat és bánffystákat ez által pótolja. Így marad ki a néppárt s maradt benn a Tisza-párt.

Most pedig a *zsuki vadászok* rendezik a hajást és ha a neveket olvassuk, Tisza István vezetése alatt ott találjuk az erdélyi református arisztokracziát s a Bánffy-féle főispánokat — a szecsesszió tehát mégis felekezeti szint ölt.

A tettekben tényező pedig elérkezettnek látja az időt, hogy a visszavonultság homályából kilépjen és Széll Kálmánt megkínálja a harminczöt százalékos kvótával és többi igényeinek beváltásával. Próbálja meg a miniszterelnök — de csak alkotmányos uton és a nemzeti párttal.

Jó, hogy az intrika kipattant, hogy a Tisza-Bánffy-féle összeesküvés kitudódott, mielőtt a hurkot összehuzzhatták. És most már nem azt kérdezzük, hogy mit fognak tenni Széll Kálmán és Horváth Nándor, hanem hogy — *mikor tartja Tisza Kálmán beszámolóját Nagyváradon?*

A hier az udvari ebéden.

Udvari ebéd volt szombaton. A király ott hozta szóba a »Hier«-t és a »Jelen«-t; Gajáry Ödönnek beszélt, de a magyar népnek és a magyar miniszterelnöknek szólott; azt mondta, hogy nem lehet megengedni, hogy az ellenőrzési szemléken magyarul jelentkezzenek, mert akkor mások oláhul, horvátul, szerbül, lótlul stb. fognak jelentkezni.

És most már tisztában lehetünk azzal, hogy mit fog Széll Kálmán *Barabás* Bélának válaszolni.

Azt t. i., hogy elhibázott taktika lenne, ha a hadseregére vonatkozó nemzeti követeléseket

a különféle nemzetiségekkel együtt akarnók keresztül vinni. Elnézik valószínűleg a magyar jelentkezéseket, de a nemzeti nyelv nem kapja meg az öt megillető jogokat. Ez bizony nem orvoslása a bajnak.

Törvényjavaslat a gyógyszerházakról.

Mint a P. L. I. jelenti, a belügyminiszteriumban már elkészült a gyógyszerházak ügyét szabályozó törvényjavaslat és pedig azon az alapon, hogy új gyógyszerházak felállításának engedélyezése továbbra is a belügyminiszter hatáskörében marad. Annak eldöntése azonban, hogy a pályázók közül ki kapja meg a gyógyszerházat, vagyis a gyógyszerházak adományozása az illető vármegyei vagy városi törvényhatóságok közigazgatási bizottságaira fog átruháztatni.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 6.

Megindult az *indemniti* vitája. A folyosón találgtják:

— Meddig tart?

— Talán még ma befejezik.

De úgy látszik még sem bizonyos, befejezik-e, mert olyan szónokok föllépéséről van szó, a milyen *Komjáthy Béla*, *Ugron Gábor*. Igaz, az érdeklődés nem nagy. Mikor a vita megindul, Ugron Gábor panaszkodva emlegeti az írói karzatnál, hogy hívei közül egyetlen egy sincs jelen, dacára annak, hogy őt párthatározattal kötelezték szólásra.

A vitát *Kossuth* Ferencz kezdte meg. Az indemniti — ebből indult ki — bizalom kérdésének tekinti és találó szavakkal jellemezte, miért nem viseltetik bizalommal a jelen kormány iránt a függetlenségi párt. Súlyos okai: elvi álláspontja, a gazdasági önállóság kivívásának elmulasztása, a Hentzi-ünnep, a *Hier* . . . Elegendő ok. A pártvezér végül benyújtotta a párt határozati javaslatát, mely megtagadja az indemniti a kormánytól.

Mócsy Antal volt a második szónok, aki a néppárt nevében nagyon megdicsérte a kormányt, mely a gyülekezési szabadságot tiszteletben tartja, de a javaslatot nem fogadja el, mert nincs megelégedve a kormány keresztény álláspontjával, mert a kormány fenntartja a kereszténytelen törvényeket.

Az öreg *Mócsy* ünnepiesen unalmas és hosszadalmas beszéde után *Komjáthy Béla* zömök alakja ált ki a porondra. Nagy csönd és figyelem támadt. Széll Kálmán is átjött a horvát miniszter mellé, a mely hely közelebb esik a szélsőbalhoz. Mindjárt éles támadással kezdte:

— A miniszterelnök azt mondta: az indemniti nem lehet megtagadni, mert lehetetlenné válnék a kormányzás.

Rövidre nyírt, kerek feje Széll felé fordul: — Helyes, miniszterelnök ur. Elfogadom ezt. De éppen ezért nem fogadom el az indemniti, mert lehetetlenné akarom tenni ezt a kormányzást, melyet károsnak és veszélyesnek tartok.

— A kvóta! A kvóta! — hallatszik át a függetlenségi párt helyeslésének zaján.

— Igen, a kvóta! Néhány év előtt a kvóta emelésének gondolata is lehetetlen volt, míg most! . . .

A szülő aztán sötét színekkel, sötét képet festett nemzeti büszkeségünk, kereskedelmi, hadügyi érdekünk folytonos hanyatlásáról, a nagy nemzeti tespedésről.

— Korrumpálta Tisza Kálmán! — kiáltotta közbe Polónyi, aki ekkor lépett a terembe.

— A már igaz! — felelt a volt nemzeti pártól is néhány önfeléd hang.

A függetlenségi párt folytonos tetszéssel kísérte *Komjáthy* beszédét. Határozati javaslatát hasonló tetszés fogadta.

Rövid szünet következett ezután, melyre lecsapott a házba — a levegőt meghasító, a falakat megrázó menykő.

Ugron Gábor beszélt. És beszélt úgy, a hogy még ebben a Házban ember soha. Micsoda támadás volt ez! Nem csak a kormányzatot támadta, az egész társadalmat, az egész nemzetet. Megrázó, kétségbeesett hangon festette a nemzetnek a süllyedését, romlását és hanyatlását. És ennek egy az oka: az a rendszer, mely 32 év óta rontja nem-

a mint Pápán az önképző társulatban minden aethetikai szabályon átrontva, felugrott az emelvényre s elkezdte szavalni:

»Hahó! Tekintetes Karok és Rendek;

Utánam csak, majd én elől menendek!*

Nem az övé volt a vers, Gaál írta. De rendkívüli volt a hatás; kivált ezeknél a soroknál:

»Hiszen tanuja már egy ezred,

Hogy a magyar fizetni nem szeret,

Vegyünk török, tatár s más nemzetet

Ez már nekünk gyakran befizetett,

Adós maradt azért is a magyar;

Fizetni hát most miért nem akar!*

Boldog idők! A mikor még jól esett arra élczelünk, hogy miért nem engednek a pecsövicsok adót fizetnünk!

Azonban más mező is felszabadult a humorisztikus verseny számára. Szabad volt az íróknak egymást lerántani.

Voltak írók, a kik csak válogatott körök számára írtak, voltak mások, a kik nép számára, a nép kedélyétől eltanultat írtak s ezeknek volt adva az a hatalom amazok fölött, a mi van adva most az ellenzéknek a kormány-párt fölött.

Szigligeti, Petőfi, Vahot Imre, Kuthy Lajos, Gaál József, Nagy Ignác, (Ez Zajtay álnevet használta, nehogy a hivatalból elcsapják) és Pálffy Alberti, Pákh, Degré, Tompa indíták meg az egészséges vérlökletést a magyar népszerű irodalomban, bebizonyítani, hogy a magyar költészet nem a holdban lakik, hanem a földön s itt is nem a palotákban, hanem a

zsindeyes és zsüppos háztetők alatt s kinn a szabad mezőn.

Ezen nevek közé sorakozik a Lauka Gusztie is.

Emlékezik-e hármunkon-negyünkön kívül valaki azokra a kefelevonatokra, a mikben »Lazaros-el-Puppus« kegyetlenül fel volt tréfálva s a miket »Charivari«-ból Lauka nekünk negyven dallal felolvasott; a kinek Petőfi olyan nagyokat kaczagott, de amikor a cenzor nagy hidegvérrel rendesen kitörölte egészen a czimiratig.

Ezt a küzdelmet a népies irány diadalra juttatásáért küzdötte Lauka Gusztie végig velünk. Milyen sikerrel, arról tanuskodik munkáinak nagy száma.

De sok furcsa időt megértünk e negyven év alatt!

Láttunk tizennégyféle kormányt egymásra következni. Ugyanannyi más-más korszakot. Láttuk Metternichet, Batthyánit, a honvédelmi bizottságot, Szemere republikánus kormányát aztán Haynau rémuralmát; majd meg a Bac, huszárokat, továbbá az októberi diploma kormányát, utána Pálffy Móríc provizóriumát majd Sennyeyt, reá Andrásst, nyomába Lónyayt, odább Bittót, később Szlávit, végtére Tiszát. — Tizennégy ez épen.

S Lauka Gusztie mind a tizennégy kormányt végig humorizálta a nélkül, hogy a humoristák sorsának háromféle végzete közül valamelyik elérte volna.

Mert ez a három a következő: A humo-

ristát előbb-utóbb vagy becsukják, vagy megölik, vagy megverik.

És annyi politika-változás mellett soha sem történt meg Laukán, hogy politikai ellentétbe jutott jó barátján fegyvere élet kop-tatta volna.

Pedig hát élcezzel megostromolni a hatalmasakat nem olyan nagy virtus, mint meg-itatni az ezetes spongyával — az egykori jó barátot.

Azt mondják, hogy egy humorista egy jó élcezt az édes anyját is kész lerántani: Lauka az egyetlen humorista, a ki a szívét nem tagadta meg soha.

Ezért is bírja minden pályatársai szívét.

Egy szívvel mondjuk hát, hogy tartsa meg őt az ég sokáig mindazokkal, a kiket szeret s a sok rossz és még rosszabb saison elmúltával, következék rá a mindenképen jó és tökéletes — epocha!!

Élénk tetszést arattak még Balázs Sándor felköszöntője Lauka édes anyjára, b. Horváth Miklósé Laukára, Komócsy József költeménye, továbbá Szász Károly felköszöntője, ki Laukának több remek költeményére, nevezetesen »A virágvasárnapon meghalt leány« cziműre emlékezteté a hallgatókat, végre Pásztyéyi János ungvári g. kath. püspök s a jubiláns régi barátja és Erődi Béla a felköszöntője, kik közül ez utóbbi a jelen volt török főkonzult köszöntötte fel, ki ez irodalmi ünnepély iránti érdeklődésével bizonyosságát adta a török és magyar nemzetek közti kölcsönös rokonszenynek.

zetünket, mely arra kényszeríti a nemzetet hogy hűtlenné váljék a szabadság tradícióihoz és mely arra törekszik, hogy izolálja a nemzetet.

Szilaj, egetverő lángokkal égett ez a beszéd. Le sem lehet festeni alakját, hatását. Tele volt bántalommal, szinnel, humorral. ellicsoda szatira volt, mikor a Széll-kormányt ahhoz a kappan-pecsenyéhez hasonlította, melynek szárnya alá a szakács fácán májat és zuzát tesz és azt mondja, rája, hogy *fácán*.

Még fényesebb volt az a kép, melyben ama vad barbár harcosok történetét mondja el, kik betörték a templomba, feldúlták azt, mire a templom védszentje magátokozta őket, hogy változzanak *galambokká*.

— Nem látja a miniszterelnök ur a háta mögött a galambokat? — kérdezte Szélltől óriási hahota és viharos taps közt.

Mikor Széll Kálmán felettre kelt föl, többen azt kiáltották.

— Hallja-e a fácánt! Helyre galambok!

Széll hosszan felelt Ugronnak, fájdalmát fejezte ki, hogy szatirája lugját az egész nemzetet végigöntötte és védelmezte a 67-es rendszert.

Ferczel Dezső elnököl. Örley Kálmán jelenti, hogy a *nemes-ócsai* mandátumot a bizottság végleg igazolta. Ezután *Neményi* Ambrus az *indemnity javaslatot* ellogadásra ajánlja.

A Kossuth-párt az indemnity ellen.

Kossuth Ferencz: Bizalmas kérdésnek tekint az indemnityt, épp úgy, mint az appropriációt is annak tekintik.

A függetlenségi párt 32 éve küzd elve diadalra jutásáért és küzdeni fog továbbra, még siker nem koronázza fáradozásait. A függetlenségi elvek szempontjából nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, de nemcsak e szempontból, hanem azért is, mivel látja, hogy a nemzet jogait a kormány a 67-es alapon nem védi meg. A kiegyezésről is megemlékezik. Az osztrák állapotok nem biztosítják a reczeplitást. Fel kell tehát állítani az önálló vámtérületet.

Felhozza a Hentzi-ügyet, a »Hier« és »Jelen« kérdést és megbotránkozásának ad kifejezést, hogy Magyarországon ilyesmi megtörténhetik. Mind e szempontokból nem viseltetik bizalommal a kormány iránt, de az egész függetlenségi párt sem. Az indemnityt nem szavazza meg, hanem határozati javaslatot nyújt be az iránt, hogy mondja ki a Ház, hogy a kormány iránt *politikai* bizalommal nem viseltetik s nem szavazza meg az indemnityt. (Helyeslés).

A néppárt.

Mócsy Antal elismeréssel szól a kormány eddigi működéséről, különösen az egyenes adók tervének rendezéséről, bár a létminimum kérdésében a szóló nézete eltér a kormány elnökétől. Nincs oka a néppártnak a kiegyezés kérdésében sem arra, hogy a kormány iránt bizalommal ne viseltessék. A választási fuvardíjak ellen szól, melyek a legjobb eszközül szolgálnak a korteskedéshez. (Ugy van!) A fuvardíjak ellen a legjobb orvosság a községenkint való szavazás behozatala, mely ellen a kormánynak nem lehet semmi kifogása.

A kormány iránt bizalommal viseltetik a néppárt, de azért még sem szavazza meg neki az indemnityt, mivel a néppárt a 67-es alapon áll ugyan, de társadalmunk keresztény jellegét is meg akarja óvni. (Ugy van!)

Eötvösök.

Komjáthy Béla kifejti, hogy a mostani kormány az országra nézve hátrányos és árthatalmas.

Zmeskál Zoltán: Jöjjenek a Tiszák vissza. (Nagy derűtség.)

Komjáthy Béla: A kormány meghunyásztatja a magyar nemzetet, megnyirbálja a jogait. Egy nemzet, melyben férfiak és elvek vannak, a jelenlegi látszólagos alkotmányosság csak játékszere. A nemzet látja, hogy a kormány nem

képes jogait megvédeni, hogy a hadsereg, melynek fenntartására a magyar nemzet óriási összegeket áldoz, teljesen idegen. A hadsereg a magyar nyelvnek ellensége, ami a legutóbbi időben is kiviláglott. És a kormány, a magyar kormány mindezeket eltűri, anélkül, hogy jogos aspirációinkat érvényre tudná emelni. A nemzet anyagi érdekei sincsenek megvédeve, mert az önálló vámtérület behozatalát, mely az anyagi jólétet előmozdítaná, a kormány az osztrákok makacs ellenállása következtében nem meri keresztül vinni.

Mi az oka, hogy a magyar vándorbotot vesz kezébe s kivándorol, mivel a magyar állam nem tud neki védelmet adni. Emlékezzenek vissza a néhány év előtti Amerikában történt esetre. Vajjon feláll-e a magyar állam a magyarok érdekében? Nem, mert jogait elkobozták 67-ben. (Ugy van! a szélsőbalon). Bezzeg az angol mit csinált csak egy szegény nevelőnő ügyéből. A katonai fizetésének emelésére van pénze a kormánynak, de a szegény népnek nincsen.

Kubik Béla: Mert muszáj! Parancsolják!

Komjáthy: Ha látjuk ezt a töke-szegény országot, vajjon csodálkozunk, hogy az elnyomatás korszakában a magyar erősebb volt, mert számítottak rá, de ma már nem számítanak rá, csak olyanoknak tekintik, a kinek parancsolni kell!

Kubik Béla: Korrumpálta Tisza Kálmán!

Felkiáltások: Az igaz!

Komjáthy: A sikkasztások, csalások, lopások stb. évről-évre szaporodnak. Mit jelent ez? Az ország, a nép romlását. Az udvartartás költségei ma is nagyobbak, mint valamelyik más ügyre pl. a közegészségügyre fordított kiadások. Olyan kormánynak, mely ilyen állapotokkal áll fenn, a jelen törvényjavaslatot meg nem szavazza.

Csatlakozik Kossuth határozati javaslatához, de a maga részéről szintén betérjeszt egyet.

Az Ugron-párt.

Ugron Gábor: Új divatot élünk, mindenkinek ajkán *jog, törvény és igazság*. Ezzel azonban sok mindent lepleznek. A miniszterelnök kísérlete aligha fog sikerülni. Nem merte Komjáthy kimondani az igazat: ez a nemzet nincs hozzászokva az igazsághoz. Régen elszoktatták ettől. Nemcsak a nemzet hibája ez. Hibája mindazoknak, kik 32 év óta, midőn tele volt lelkesedéssel, tetterővel, megszegették szárnyát, hogy nem tud emelkedni, nem tud szállni, hanem ott vergődik a maga által fölvert porpizkos és szennyes fürgetekben. (Tetszés a szélsőbalon.)

Mi az oka e sülyedésnek?

Körül vagyunk véve az osztrákoktól, csak két oldalról nem; ott Románia és Szerbia határol. Az a geográfiai gyűrű, mely körül fog, egyszersmind érzelmi gyűrű, mely körülöttünk miud szűkebbre szorul. Oka nem az, hogy magyarok vagyunk, hanem mert szolgálak vagyunk, hűtlenné lettünk a szabadsághoz, utálat a bérünk.

Az osztrák népek elfordultak tőlünk, Románia pedig izgat ellenünk.

30 év óta szolgálják a nemzetet, hogy Ausztriához csatolják. Megtanították ezt az országot, hogy neki csak ebben a szervezetben szabad élnie, nem szabad fejlődnie, ebben a korlátoltságban kell maradnia.

Látjuk Ausztriában, hogy ez a rendszer hova fog vezetni. Ki mondhatja, hogy nemzeti-ségeink olyan érzelmekkel vannak-e irányunkban, melyre szükségünk van?

Ki mondhatja, hogy Fiume, melyre milliókat költöttünk, szívvel-lélekkel hozzánk tartozik-e?

Ma minket a german töke erősebben ural, mint egykor bachnak minden hatalma és katonai ereje. Az osztrák pénzvilág mindent elkövetett, hogy ne az életben legyen meg az arany valuta, csak a törvényben.

De nemcsak az anyagi téren, a szellem terén is minden a német rendszer szerint idomul át.

Iskoláink hűséges utánzata ama kormányzati irány iskoláinak, mely Ausztriában észlelhetők. Azt hiszik, hogy a nemzeti iránynak hódolnak, mikor korecsokat nevelnek. Ez a nemzet megszűnt érezni, megszűnt olvasni s

tisztán csak a hirlap irodalom iránt érdeklődik. Mit jelent ez? Azt, hogy a hirlapirodalom teljesíti kötelességét, de nem a nemzet, mely csak a pillanatnyi szükségleteket elégíti ki lelki életében. Az ilyen nemzet sülyed, magasztos feladatra nem képes, csak máról holnapra él. (Tetszés a szélsőbalon.)

Miért mondom én el e bőjti predikációt? Azért, mert föl kell nyitni a nemzet szemét. Ha szét néz a társadalomban, azt látja, hogy a férfiak kártyáznak, mulatnak. Nem nyugtatja meg azt sem, ha titkos zugokban, összegyűlve, nem kártyáznak, hanem összeesküvést szőnek. (Mozgás.)

Igaz, önnek mondom képviselő, kiált Ugron rámutatva Ferlicskára. (Zaj.) A nemzetet ki kell ragadni a tespedésből. A 67-diki rendszer expediens volt, mely a nemzetet az abszolutizmusból kivette. Maga Deák is ilyennek tekintette csak. Méltó-e a magyar nemzet-hez, hogy állami létét az osztrák állapotok alakulásához kösse. Igaz, hogy a miniszterelnök kormányra léptével friss hó hullott a régi sáros utra, de a ki bizalommal lép rája, bele-süpped. (Zajos tetszés, taps). És a hó gyorsan olvad a sár fölött. Egy káp jut eszébe. Egy vad oarczos csoport betört egy templomba, feldúlták, képeit összetörték, mire a templom nem-tője megátkozta őket, hogy változzanak galambokká. Nem látja a miniszterelnök a galambokat ott a háta mögött? (Viharos derűtség és taps). Nem fogadja el a javaslatot.

Széll Kálmán miniszterelnök: Ebben a rövidnek ígérkező vitában, oly heves, oly romboló kritikával találkoztam, amelyet régóta nem hallottam. Én nem vonom kétségbe a kritika jogosultságát, de a tulzás sohasem czélszerű, sohasem hasznos. Az egy lúg, melylyel az országot, a társadalmat leöntik, mely csak árthatmas. Az se jó, ha mindent dicsérnek, ha a nemzetet, ahogy szokták, hogy puha párnákon fekszik, — de az se jó, ha igaztalan és romboló kritikával nem az ország igazi képét festik előtte. Ő megpróbálja, hogy abból a tulzásból, a mit Komjáthy és Ugron produkáltak, bemutasson egyet-mást.

Széll Kálmán miniszterelnök tiltakozik Ugron Gábor azon állítása ellen, hogy minket az összes nemzetiségek gyűlölnék. Lehet, hogy nem mindegyik érez úgy, a mint kellene, de a magyar állam egységét veszély nem fenyegeti. Nem áll, hogy tisztviselői nem hódolnak politikájának. *Megköveteli, hogy hódoljanal! A ki pedig nem teszi, azt eltávolítja.* Nem ismeri el Kossuth Ferencz vádját, hogy a kormány a a 67-es alapot csak papíron tartja fent. Minden erejéből tiltakozik az ellen, mintha a parlamentet Bécsből kormányoznák. A magyar parlament szabadon cselekszik. Kéri a javaslat elfogadását. (Hosszas éljenzés jobbról.)

A megye a mult hóban.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta rendes havi közgyűlését, dr. *Beóthy* László főispán elnöklete alatt.

Az ülésen jelen voltak: ifj. *Tisza* Kálmán gróf, *Szunyogh* Péter alispán, Papp János főjegyző, Wallner Ödön tiszti főügyész, Hranyczy Károly árvaszéki elnök, Papp Miklós pénzügyigazgató, Perjessy Mihály kir. ügyész, Kikinday Gyula államépítészeti felügyelő, továbbá Hegyesy Márton, Király Viktor és Szabó Zsigmond.

Az első tárgy az alispáni jelentés volt, amelynek nevezetesebb adatai ezek:

A megye egészsége.

A megye egészségügye az elmúlt hóban eléggé kedvező volt, kedvezőbb mint az előző hóban. A vármegye tiszti orvosai összesen *háromezer ötszáz negyvennégy* beteget gyógykezelték kétszázötvennyolccsal kevesebbet mint az előző hóban.

A ragályos betegségek közül a roncsoló toroklob, vörheny, kanyaró és hökhurut és a hagymáz fordult elő a megyében.

A fogház állapota.

A nagyvárad kir. fogházban az elmúlt hónapban le volt tartóztatva háromszázhetvennégy férfi és hetvenhét nő. A rabok egészsége teljesen kielégítő volt.

A megye közbiztonsága kielégítő volt.

Az utak állapota.

Ezek után *Kikinday* Gyula az államépítészeti hivatal főnöke terjesztette be a jelentését. Az államépítészeti hivatal kiküldöttjei az utakat több ízben megvizsgálták s annak az állapotát kielégítőnek találták.

A pénzügyigazgató jelentése.

Szeptember hónapban egyenes állami adóba befizettek 200.841 frtot, amely összeggel az ez évben befizetett adó 969.192 frt 24 krt tesz ki. Az adó befizetés a múlt évhez viszonyítva kedvezőtlenebb.

Az iskolák vizsgálata.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő bejelentette ezután, hogy az elmúlt hónapban megvizsgálta a mezőtelegdi, belényesi és a sonkolyosi iskolákat, amelyeket teljesen rendben talált. A tanfelügyelő helyettese pedig kint volt Diószegen, hol megvizsgálta a szőlészeti tanfolyamot.

Ezeket a jelentéseket a bizottság tudomásul vette, ami után még néhány kisebb folyó ügyet elintézték s ezzel az ülés véget is ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 14. A halásztársulat értekezlete a vármegye-házán.

November 15. Sajtópör a törvényszéken.

* **Stefánia házassága.** Bécsi tudósítónk jelenti telefonon, hogy Stefánia főhercegnő házasságát az eddig ismert okokon kívül még a következő okokból halasztották el: A württembergi herceg kijelentette, hogy nem veheti el Erzsébet főhercegnőt, ha anyja nem egyenrangú házasságot köt. Másrészt a belga király is tiltakozik a házasság ellen és nem akarja megadni leányának a királyi fenség czimet. A czimkezdésnél fontosabb, hogy a belga király megtagadja az apanaszt és hogy Stefánia elesik Sarolta császárné örökétől, mely körülbelül 20 millió frankot tesz ki. Ha tehát mégis lenne valami a házasságból Stefánia főhercegnő ezt nagyon drágán fizetné meg. Udvari körökben mint positivumot beszélnek, hogy Stefánia végkép lemondott a házasságról.

* **Ferencz Ferdinánd és Chotek grófnéról** ma Bécsben az a hír terjed el, hogy tegnap a Chotek-család egyik csehországi birtokán megesküdtek. Tudósítónk telefonon jelenti, hogy ez a hír alaptalan. Az esküvő eddig nem volt meg.

* **A békési főispán esküvője.** Dr. *Lukács* György Békésvármegye fiatal rokonszenves főispánja f. hó 8-án esküszik örök hűséget *Plachy* Sárival Budapesten, a ferencz-városi plébánia templomban. Az esküvő egész csendben fog végbe menni s az új pár Gyulán fogja tölteni mézesheteit.

* **A nagyvárad szabdelvü párt válsága.** Az olasz vereség úgy látszik, hogy többet jelent, mint tisztán dr. *Perjéssy* Mihály kir. ügyész bukását. Szabdelvüpartí körökben beszélnek, hogy *Hlatky* Endre, a szabdelvü párt elnöke annak következtében, hogy a párt egy igen nagyrésze nem tartott ki a hivatalos jelölt mellett és cserben hagyta a választmányt, — *le készül mondani* a nagyvárad szabdelvü pártban viselt *elnöki tisztéről*. Vannak a szabdelvü pártban többen, a kik az elnök egész eljárását *nem helyeslik* a mult jelölés tekintetében. Szerintök itt az elnök kellő megfontolás nélkül mintegy saját maga igyekezett azon, hogy a pártot szétugrassa, a midőn szolidaritást vállalt egy ügyvédi klikkel s nem a párt általános véleményét tartotta szemé előtt a jelölés kérdésében. Lemondásának tehát ez az ellenzékies hangulat is egyik oka.

* **A gyalui gymnasium ügye.** A mult alkalommal részletesen irtunk a gyulai gymnasium ügyéről, mely teljesen jó uton halad a megvalósulás felé. Már eddig is tekintélyes összegek állanak az új főgymnasium rendelkezésére, melyet dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök még évi *négyszer* forinttal gyarapított. *Gróh* Ferencz gyulai prépost plébános előterjesztette a főgymnasium érdekében tartott értekezleten, hogy a gyulai hitközség is hajlandó igen tekintélyes összeggel hozzájárulni e célhoz számokban még nem nevezheti meg ezen alapítványt, de ennek évi kamatai legalább is évi 500 frtot fognak tenni. *Fetsér* Antal kanonok és *Gróh* Ferencz prépost plébános ugyanekkor kijelentették, hogy ezen alap javára 1000—1000 frtot hajlandók adni, kikötik azonban az alapítványok természetéből folyólag a róm. kath. jelleg esetén a püspök szokásos felügyeleti jogát.

* **Apátság adományozás.** *Pál* István erdélyi gyulafehérvári tiszteletbeli kanonoknak az erdélyi katolikus státus előadójának Ő Felsége a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett salomoni czimzetes apátságot adományozta.

* **Elhalasztott felolvasás.** A nagyvárad Nemzeti Szövetség által hirdetett népszerű felolvasást vasárnap délután nem tartották meg a városatya választások miatt, hanem a jövő vasárnapra halasztották. November 12-én délután 3 órára tüzték ki a felolvasást, amikor is dr. *Márkus* László ügyvéd fog felolvasni a tüzoltó-örtanya nagytermében.

* **A színház világitása.** A nagyvárad színház világitása kérdésében egymást érik a tanácskozások, hogy villanynyal, vagy gázzal világitás-e Nagyvárad új színházát. A gázgyár mindenképen vitatja, hogy a gázvilágitás nemcsak alkalmasabb, de tetemesen olcsóbb is, míg a szakértők szerint a villanyvilágitást ajánlják. A színház építésére felügyelő bizottság megbizta a polgármestert és *Komlóssy* József gazd. tanácsost, hogy ránduljanak át Debreczenbe s szerezzenek meggyőződést az ottani színház gázvilágitásának előnyei és hátrányairól. És ekközben történt a malheur; a debreczeni színháznál gázrobbanás történt, a miről értesítették Nagyvárad városát és így a polgármester nem ment át Debreczenbe, csupán *Komlóssy* József tanácsnok *Komlóssy* József azt tapasztalta Debreczenben, hogy a gázvilágitás az ottani színházban nemcsak rossz, de drága is. — A színház építését ellenőrző bizottság tegnap délután ülést tartott a világitás ügyében s a tett szá-

mitások alapján kitűnt, hogy ha amortizációs-nális kölcsönből fedezik a világitás berendezését, évenként a törlesztés és a világitási költség, tekintetbe véve a szellőztetésnél elérhető megtakarítást is, évenként 900—1000 frttal kerül kevesebbe a villany, mint a gáz. *Komlóssy* József gazd. tanácsost bizták meg, hogy az erre vonatkozó előterjesztést készítse el.

* **Ováció Papp Miklósnak.** A vasárnapi városatya-választás eredménye V.-Olasziban nagy örömet okozott a győztes *Papp*-pártnak. Alighirdette ki az elnök az eredményt, hogy dr. *Perjéssy* ellenében 18 szótöbbséggel *Papp* Miklós kir. pénzügyigazgató lett városi törvényhatósági taggá választva, a győztes párt tagjai közül egész tömegben vonultak a választók *Papp* Miklós szent-jános-utcai lakására, hogy üdvözöljék győzelemre vitt jelöltjüket. K. *Nagy* Endre üdvözölte *Papp* Miklóst. Örömet fejezte ki a megválasztás felett. Hangsúlyozta, hogy itt nem volt párt kérdés, mert tudvalevő, hogy *Papp* Miklós törhetlen hive a szabdelvü pártnak. A nagyvárad választmány eljárását nem bírálja, hanem rámutat az eredményre. Üdvözlí az új városatyát. — *Papp* Miklós köszönetét fejezte ki a folyton éljenző választóknak. Kijelentette, hogy ő a hivatalban tisztviselő, érvényt szerez a törvénynek, de a társas életben polgár. A hivatalban is össze tudja egyeztetni a város érdekét az állam érdekével. Megválasztását nagyon köszöni s igyekezni fog a bizalmat kiérdemelni. A választók lelkes hangulatban távoztak az új városatya lakásáról.

* **Uj magyar állampolgár.** *Schuck* Károly cs. és kir. 37. ezredbeli főhadnagynak a miniszter megengedte, hogy a magyar állam kötelékébe lépjen. Az állampolgári esküt teszi le dr. *Bulyovszky* József polgármester előtt.

* **A gázgyár ajánlata.** Vettük a következő értesítést: Mai napon a polgármester urnak egy ajánlatot adtunk át, melynek mellékelt külön lenyomatából meggyőződést szerezhet, hogy az Auer-világitás szépsége és olcsósága páratlanul állván, annak alkalmazására az egész színházban mi úgy a gázt, mint a berendezést a legolcsóbb árban felajánlottuk. Alkalmat akarván azonban minden érdeklődőnek adni, hogy állításaink valóságáról személyesen is meggyőződjenek, ezennel van szerencsénk Őnk és minden érdeklődő polgárát Nagyváradnak a *holnap, 1899. november 7-én este 6 órakor a Kereskedelmi Csarnok nagytermében* tartandó világitási próbára meghívni, mivel ez alkalomra az egyik nagy csillárt a legújabbban javított Auer-felszereléssel láttuk el és a lángok szabályozását lesz szerencsénk demonstrálni, Nagyvárad, 1899. november 6-án. Kiváló tisztelettel a nagyvárad légszeszgyár.

* **A tenkei Kossuth-szobor leleplezése.** Vasárnap ment végbe nagy ünnepek közt a tenkei Kossuth-szobor leleplezése, melyen *Kossuth* Ferencz is megjelent *Rigó* Ferencz és *Leszkay* Gyula, *Papp* Elek és *Balogh* László képviselő társaival. A Nagyszalontáról Tenkére menő képviselőket lovas bandérium kísérte, a község határánál pedig *Kékus* István főszolgabíróval élén a község intelligenciája fogadta s *Kossuth* Ferencz képviselőnek itt dr. Sebes Lajosné urhölgy virágcsokrot nyújtott át. A község fellobogózva, virágdiszben várta a vendégeket. A falu közepén a róm. kath. templom előtt volt felállítva a diadalív, mely előtt *Ötvös* Béla jegyző fogadta a vendégeket beszéddel. Az ünnepély a ref. iskola előtt felállított *Kossuth*-szobor előtt folyt le. *Bernáth* Lajos ev. ref. lelkész tartott ünnepi beszédet, mi közben a lepel lehullott a bronz mell-szoborról. A szobor talapzatára koszorut helyezett Tenke város, a tenkei polgári olvasókör, a tenkei ipartestület, a temetkezési egyesület. A

megállapított programmon kívül beszélt **Kossuth Ferencz** országgyűlési képviselő általános figyelem közt, a beszédet percekig tartó tapsvihar követte. Ezután beszélt még a hatás minden jelei között **Papp Elek** képviselő is. Az ünnepséget a **Korona** vendéglő udvarán több száz terítékű bankett követte, melyen ott voltak **Tenke** intelligenciájának tagjai, a közeli községek küldöttségei stb. Köszöntőket mondtak **Bernáth Lajos** ev. ref. lelkész **Kossuth Ferenczre**, **Kossuth Ferencz Tenke** hazafias közönségére s barátaira, **Csorvássy István** nagyszalontai ügyvéd **Kossuth Ferenczre**, **Papp Elek Tenke** lakosságára, beszéltek még **Balogh László** és **Rigó Ferencz** országgyűlési képviselők. A vendég képviselők aznap délután 5 óraker utaztak vissza Nagyszalontára s onnan Budapestre.

Jóváhagyott közgyűlési határozat. Biharvármegye legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy a nagyszalontai »Arany emlék-egyesület«-nek, az »Arany-szoba« fenntartására 5000 frtot ad, több évi részletekben. A belügyminiszter a vármegye ezen határozatát jóváhagyta.

* **A kath. egyház hódítása** az angol nemzet körében oly jelenség az emberiség életében, hogy az külön tanulmányozás fáradságára érdemes. Ilyen munkára vállalkozott legújabb **Gordon Gorman** angol író, akinek könyve nagy feltűnést keltett. Szerző kimutatja, hogy 10 év alatt 1899-ig a kath. egyház kebelébe az angol nemzet intelligenciája köréből a következő számban történtek visszatérések: anglikán lelkész 446, a nemesség köréből 417, katonatiszt 205, író, költő, journalist 162, a bírói karból 129, más hivatalnok 90. Évenként az összes megtértek számát 10,000-re lehet tenni.

* **Magyar huszártiszt a búroknál.** Pécs-ujfalusi **Péchy Tibor**, volt honvéd huszárhadnagy néhány évvel ezelőtt itt hagyta Magyarországot és Afrikába vándorolt. Azóta a búrok lovasságának szervezője és tanítója és hogy milyen bravúrral végezte munkáját, bebizonyult a mostani angol-búr háboruban. A napokban érkezett Transzválból egy levele, a melyben **Péchy Tibor** azt írja rokonainak, hogy előkelő katonai állásban van.

* **Segély helyett tilalom.** Bergl Dezső nagyváradi lakos valami szert talált fel, amely állítólag a sertésvész ellen igen hathatós. Felfolyamodott a földművelésügyi miniszterhez, hogy ezen szer elárusítását és forgalomba hozatalát engedélyezze s részére 200 frt segélyt adományozzon. A miniszter azonban értesítette, hogy nemcsak a segélyt, de még az engedélyt sem adja meg, mert a csodatevő szer nem felel meg a czélnak.

* **Az orvvadászat meggátlása.** Baj, Illye, Ant, Sarkad, Kötgyán községek határában az orvvadászat nagyon elterjedt, miért is a belügyminiszter elrendelte, hogy ezen községekben a vadak eladása vagy vásárlása csak igazolvánnyal eszközölhető.

* **A gyulai elmeógyógyintézet megnyitása.** Hétfőn nyitattott meg a gyulai új elmeógyógyintézet, mely azon czélból épült, hogy a már létező intézetek beteglétszámát csökkentse. Gyula város minden filantróp érzelmi polgára jelen volt a megnyitáson. Az intézet a kórház telkén épült 2 emeletes monumentális épület, gőzfűtéssel és vízvezetékekkel, melynek vizét a telepen furt ártézi kult szolgáltatja. Az új elmeógyógyintézet 300 beteg számára van berendezve mintaszertűen és megnyitása után különböző intézetekből 180 beteget szállítanak belé.

* **Gázrobbanás a debreczeni színházban.** A debreczeni színházban vasárnap gázrobbanás volt, a mely nagy ijedelmet okozott. A nagyváradi színháznál éppen most tanácskoznak a felett, hogy gáz- vagy villanyvilágítást alkalmazzanak-e? Azt hisszük a debreczeni eset elég példa, hogy a színháznál mily veszélyes a gázvilágítás. A debreczeni szerencsétlenségről a következőket írják: Délelőtt 11 óra tájban, mikor javában folyt a próba, az igazgató szobájából, mely a színház Komáromy-ház felé eső részén van, hatalmas durranás hallatszott, mely megreszkettette a vászonalakat. Eleinte arra

gondoltak, hogy valaki fegyverből lőtt. Első volt, a ki a színpadról vezető keskeny lépcsőn felsietett, **Komjáthy János** igazgató. A színiigazgatói szobában fojtó gázzzag fogadta. A robbanás szétördelte az ablakokat. A földön vergődött **Katona Gábor** házmester égési sebekkel. Azt a felvilágosítást adta, hogy az erős gázzzag csalta fel. Gondolta, hogy valamely csapat nyitva felejtettek s ennek megállapítása czéljából gyufát gyújtott, mire a gáz tüzet fogott, megtörtént a robbanás, mely kitördelte az ablakokat, őt pedig a földre teremtette. A tűz szakállát és bajuszát perzselte meg, két keze fejét pedig összeégette. **Katona** súlyosan megsérült és pár hétig szenvedni fog sebeivel. A hatóság ez alkalmából a színház egész világítási felszerelését megvizsgáltatja a saját és a közönség megnyugtatása czéljából. **Katonának** az lett volna a kötelessége, hogy ilyen esetben a színházi világítót figyelmeztesse.

A transzváli háboru.

Annyi bizonyos, hogy f. hó 3-ig **Ladysmith** nem lett a búrok martaléka és hogy a lapok tegnapi hírei, melyek **Ladysmith** eibukását és az egész angol helyőrség elfogatását jelentették, legalább is koraiak voltak. Angol forrásból kisebbrendű angol győzelemről is adnak hírt és ennek a hírek tán hitelt is lehet adni, mert az angol hírforrások most nagyon óvatosak, nehogy újra felsüljenek, mint annak idején a glencoei tudósításokkal. Hogy a délafrikai angol helyőrségek nincsenek rózsás belyzetben, az bizonyos és ha hamarosan segítségük nem érkezik, a tulerős és lelkesen harczoló búrok tönkre fogják őket silányítani.

A mai nap folyamán a következő fontosabb táviratokat kaptuk:

London, nov. 6. A hadügyi hivatal táviratot kapott **Buller** tábornoktól, mely **Ladysmith**től e hó 3-án galambpostával küldött izenetet tartalmaz, a mely szerint előtte való nap **French** tábornok lovassággal és tábortűzérővel kivonult és a búrokra hatásosan tüzelt. Angol részről nem volt veszteség. **Joubert** tábornok egy tisztet és kilenc sebesült foglyot küldött, a kikért nyolcz búrt adtak ki, mert csak ennyi embernek az állapota engedte meg az elszállítását. **Brocklehorn** tábornok ma **Ladysmith**től délnyugatra tábortűzérővel és lovassággal megtámadta az ellenséget. Az ütközet több órán át tartott. Angol részről csekély a veszteség. A várost tegnap és ma reggel egyre bombázták. Sok gránát a városba esett. A csapatok jó egészségben vannak; a sebesültek állapota is kielégítő.

London, nov. 6. A Reuter-ügynökségnek jelentik **Durbanból**: Önkénteseket toborzanak egy ezer emberből álló új gyalogezred alakítására. Az ezredet a rendes hadsereg tisztjei fogják vezetni. Hivatalos megállapítás szerint **Carle** on ezredes csapatának vesztesége **Ladysmith** mellett 843 hiányzó, 42 halott és 150 sebesült. Ezer ember, a ki megmenekült, megérkezett **Ladysmith**hez.

Colesberg, nov. 6. A lovas rendőrség ma elhagyta a várost és **Norvals Poontba** ment. **Oranje-River**ből érkezett távirat jelenti: Szerdán **Kimberley**ben minden rendben volt. A város megtámadását naponta várják.

Estlourt, nov. 6. A búrok folytatják **Ladysmith** bombázását, de kevés kárt tesznek. A **Hepworth** dombon teljesen szétrombolni. Az angol lovasság tegnap déli irányban tett felderítő útja alkalmával megtámadta az ellenséget és nagy veszteséget okozott neki.

Fokváros, nov. 6. **Matekingi** jelentések szerint a búrok **Pretóriából** nagy lövegeket hoztak és **Mafeking**től hét — nyilván angol — mértföldnyire állították fel és eddig 16 lövést tettek, melyek közül csak egy találta a várost. A helyőrség teljesen sértetlen és nem tart attól, hogy hátulról megtámadják. (M. T. I.)

EGYESÜLETEK.

A nőegylet gyűlése.

A biharmegyei és nagyváradi nőegylet választmánya tegnap az »Erzsébet leányárva-ház«-ban választmányi ülést tartott, melyen özv. br. **Gerliczy** Félixné elnöklete alatt résztvettek: **Batig Ferenczné**, **Busch Dávidné**, **Böszörményi Gézané**, **Cseresnyés Albertné**, **Dus Lászlóné**, özv. **Grunwald Henrikné**, **Huzella Gyuláné**, özv. **Imre Jánosné**, özv. **Kunyhósi Jánosné**, **Mezey Vilma**, dr. **Molnár Imréné**, **Nyíry Györgyné**, dr. **Potássy Jánosné**, **Rimler Károlyné**, **Sal Ferenczné**, **Stark Róza**, dr. **Tassy Pálné**, **Vértessy Andorné**, **Voszka Ferenczné** választmányi tagok, valamint **Böszörményi Géza** jegyző és **Ficzek Lajos** pénztáros.

Elnökő jelenti, miszerint az egylet árvaházában létesítendő »Erzsébet királyné ágyalapa«-ra a gyűjtő iverken 1708 frt folyt be mihez hozzáadva a királyi ágyalap maradványát 285 frtot az ágyalapa szükséges 2000 frt biztosítottak vehető, mivel az adományok még mind nem érkeztek be. **Indítványozza**, tartson az egylet f. hó 18-án **Erzsébet** előnapján boldogult királynék emlékezetére az olasz-i róm. kath. templomban gyászistenítiszteletet, ezt követőleg pedig délelőtt 11 óraker az árvaházban emlékünnepelet, mely alkalmával a királyné ágyalapa egy teljesen árvaleány vétetnék föl s ez ünnepélyre a megyei, városi hatóságok, valamint a bibornok-püspök meghívassanak. A választmány ezen indítványt lelkesedéssel tette magáévá s az ünnepség rendezésére az elnökséget meghívta.

Ezzel kapcsolatosan elhatározta a választmány, hogy az árvák számát, mely eddig 26 volt, négy árvával fogja szaporítani s ez alkalmával **Halász Erzsébet** szalaci és **Schüller Ilona** élesdi kiskoru árvákat az árvaházba felvette.

Elhatározá továbbá a választmány, hogy jövő szombat, vasárnap és hétfő napjain a **Bémer-téren** a **Rusz-féle czukrászhelyiségben** a nőegyleti és városi árvaházak javára 20 kr. belépti díj mellett **Jelinek** Ferencz közreműködése mellett **crysanthemum** kiállítás rendez, úgy nem különben még ez év folyamán rendezni fog a mult évihez hasonló **thea-estélyeket** is s ezek kivételére az elnökséget, valamint a mult évben közreműködött hölgyeket bizza meg.

Özv. **Grunwald** Henrikné szóba hozta, hogy czélszerű volna az árvaház telkén ép tendő házban **elszegényedett öreg nők számára menházat** létesíteni, mi a választmányban élénk viszhangra talált, mivel a segélyezés ezen módját sokkal üdvösebbnek találja az eddigi pénzsegélyezésnél. Ezen indítványt a választmány elvileg elfogadta s remélni lehet, hogy az ige idővel testté fog válni.

Ülés a kath. körben. A nagyváradi kath. kör holnap, szerdán este fél 6 óraker választmányi ülést tart a kör helyiségében.

A verseny-egylet alapszabályai. Ed-dig a »Biharmegyei Gazdasági Egyesület« rendezte Nagyváradon a löversenyeket. Nemrég a gazdasági egyesület tagjai sorából s más sportférfiakból »Verseny-egylet« alakult, a mely a lö- és más versenyek rendezését tűzte ki czélul. Az egyesület alapszabályait a miniszter jóváhagyta.

IRODALOM.

E. Kovács Gyula emlékünnepelet. Kolozsvár város művészeti és irodalmi körei vasárnap este nagyszabású emlékünnepelet rendeztek **E. Kovács Gyulának** a Nemzeti Színházban, ahol annyiszor aratta babérait. A színházat zsufolásig megtöltötte a közönség. A dűs programmból felemlítjük a különféle zeneszámokat, melyeket **Stefanidesz** Károly karmester dirigált. A megnyitó beszédet **Janovics** Jenő tartotta, **L. Fáti Szeréna** »Egressy Gábor sirjánál« cz. költeményét szavalta el az elhunyt-nak, dr. **Dési Géza** a nagyváradi Szigligeti Társaság nevében búcsuszt mondott, **K. Gerő** Lina,

a budapesti Nemzeti Színház művésznője az elhunytak »Az én virágom« című költeményét szavalta el. *Tompa Kálmán Bartók* Lajosnak következő szép költeményét olvasta föl:

E. Kovács Gyula emléke.

Emlékeztek még a győzelmi napra!
Emlékeztek még a föltámadásra?
Emlékeztek még az Ő halálára?
A magyarült Segesvárt diadalmat,
Petőfi volt az, ki e nap föltámadt,
S Kovács Gyula, ki őt dicsérve — meghalt!

Im, ma is, mintha zászlók lengenének,
Tábora zugna magyar, székely népnek,
S zengene költők ajkán hősi ének! . . .
S halált és sirt és Istent megostromolva:
Holtakat a dal mind fölrázza sorra . . .
Félszázados mult két győzelmi torra!

Ott villog a honvédszurony — rohamra!
Menydörg az ágyu, — Bem lelkének hangja!
S zendül a légben fönn Petőfi lantja!
Oh csoda! mint sas, mint tűz csap le szárnyán,
S eltűnik véle, — égbe vissza szállván!

Fergeteg tört ki, — tapsnak fergetegje,
Mely felragadta őket fellegekbe,
Költő s művésze lelke így forrt egybe,
S a hősök mind, kiket létre hívának,
Lantján az, ez czintermén szinpadának:
Nyujtnak babért hírok két bajnokának.

Oh áldott vagy te, harcok véres földje,
Aldott te, sírok s diadal mezője,
Hej drága, hős sziveknek temetője!
Áldott percz, mely halhatatlanul megállott,
A napsugár, mely velők égbe szállott,
S a nép, mely látta, hallá őket, — áldott!

Igazságszolgáltatás.

A kuria legújabb döntvénye. A kuria néhány nappal ezelőtt érdekes döntvényt hozott, a mely a jogászi köröket közelről érdekl.

A döntvény a következő:

Azokban az esetekben, melyekben a kir. törvényszék, mint felebbezési bíróság a tanukat *közvetlenül* hallgatja ki, vagy az eskü alatt kihallgatott felet vallomására megesketi, a felebbezési tárgyalásról felveendő jegyzőkönyvet a tano, illetve az esküt tett fél által alá kell-e iratni?

Határozott:

Ha a kir. törvényszék mint felebbezési bíróság közvetlenül hallgatja ki a tanut, vagy eskü alatt a felet a tárgyalásról felvett jegyzőkönyvet sem a tanunak, sem az ügyfélnek *nem kell aláírni.*

Egy hegedű három vádlott. Egy téglavető rossz hegedűje miatt három jóképű falusi paraszt legény ült tegnap a vádlottak padján.

Mind a hárman Hagymádfalvára valók s a bűnök az, hogy a korcsmában mulatás közben, mert az ott muzsikáló egyetlen szál cigánynak, aki üres óráiban vályogvető cigány, nem akarta elhuzni az egyik legény nótáját, elvették a hegedűjét s darabokra törték s még ezenfölül szidalmakkal és becsületsértő kifejezésekkel illették.

Hagymádfalván történt az eset. *Neufeld* Sándor korcsmájában. Ott mulattak egy este hárman Mnyelucz Gábor, Mnyelucz Pál és Mnyelucz Flóra. Folyt a bor s a nóta, amelyeket egy *Móka* Péter nevű cigány muzsikált.

Mulatság közben az egyik legény oda kiáltott:

— Moré huzd azt, hogy: *A csap utcán véges-véges végig* . . .

De a cigány nem hallgatott a legényre, folytatja a megkezdett nótát, mire a legények elvették a cigány hegedűjét s összetörték.

Idegen ingó vagyon rongálása s becsületsértés miatt állottak tegnap a törvényszék

előtt, hol beösmerték tettöket s ittasságukkal védekeztek.

A törvényszék a vádlottakat a hegedű eltöréséért három-három napi elzárásra s ötven-ötven frt pénzbüntetésre, a becsületsértésért pedig öt-öt frt pénzbüntetésre ítélte.

A nagyvárad kir. tabla kitűzött ügyei.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 3331 Mojsza Miklós s. t. testi sértés.
3348 Javorek Rudolf testi sértés.
3349 Somogyi Gáspárné s. t. becsületsértés.
3350 Farkas Sándorné becsületsértés.
3463 Rupesó Jánosné gondatlanságból okozott testi sértés.
3509 Bakos György s. t. lopás.
3584 M. Tóth Lajos lopás.
3360 Popovits Demeter s. t. rágalmazás.
3478 Kosztán Györgyné rágalmazás.
3545 Benedek Jánosné lopás.
3546 P. Tóth Imre testi sértés.
3547 Id. Kovács József testi sértés.
3552 Farkas Miklós lopás.

Előadó: *Fojnár Dénes.*

- 3139 Nógrádi Dezsőné sikkasztás.
3143 Clück József lopás.
3144 Kim Vilma lopás.
3145 Pap Tótyer lopás.
3156 Veisz Mór hamispénz kiadás.
3170 Dudás Ferencz testi sértés.
3200 Özv. Havlin Józsefné testi sértés.
3248 Balogh István s. t. testi sértés.
3966 Marosán Mihály s. t. közsend elleni kihágás.
3979 Sámuel Lipót közsend elleni kihágás.
4039 Sarkady Lajos s. t. közsend elleni kihágás.
4095 Farkas József anyakönyvi kihágás.
4096 Vásári József s. t. közsend elleni kih.

MULATSÁG.

Fodrász kolon. Vasárnap f. hó 5-én tartották a fodrászok II. tánczestélyüket a »Zöldfá«-ban. A mulatság minden tekintetben jól sikerült. A négyeseket 40 pár tánczolta. Jelen voltak:

Leányok: Bene Teruska, Bartha Irénke, Boesckay Erzsike, Bodnár nővérek, Baka nővérek, Bereczki Irénke, Demeter Jolánka, Dobai Zsófia, Deák Erzsike, Ersei Mariska, Fehérvári Mariska, Goldstein Vilma, Gáll Mariska, Kovács Erzsike, Madarász Erzsike, Major Etelka, Molnár Erzsike, Nagy Gizuska, Nagy Mariska, Primusz Giza, Szabó Mariska, Szücs Irma, Szőke Rózsika, Steininger Gizuska, Takács Etelka, Veres Erzsike, Veinberger Mariska, Zeke Jolánka stb. stb.

Asszonyok: Bene Jánosné, özv. Bartha Jánosné, Boesckay Józsefné, Bodnár Jánosné, Baka Jánosné, Bereczki Béláné, Demeter Jánosné, Dobai N.-né, Deák Józsefné, Ersey Józsefné, Fehérvári Józsefné, Gáll Imréné, Kovács Jánosné, Nagy Kálmánné, Nagy Jánosné, Nagy N.-né, Primusz Pálné, Szabó Lászlóné, Szücs Ferenczné, Szőke Bálintné, Steininger Sándorné, Takács Antalné, Veres Józsefné, Veinberger Lrné, Zeke N.-né stb.

A legközelebbi kolonestély 12-én, vasárnap lesz.

REGÉNY-CSARNOK.

A Morva-falu madonnája.

— Kőbányai emlékeimből. —

Irta: *Kontur Béla*

6

A rákövetkező vasárnap, midőn a két hőslő megjelent pont tizenegykor, minek utána Katinkát az alatt elküldötte a Ladányi-féle gyógyszerárba szódaporért, így mondotta ki a jogerős ítéletet jogorvoslat kizárásával az ő saját nevében, de előbb esuklott egy-kettőt.

— Voltaképen nagy megtiszteltetés volna rám nézve, sőt meghalt kedves nőmre is, hogy egyszerre két kérője is akadt az én leányomnak. Megfontoltam a dolgot: Biskup régi jó barátom, a kivel együtt jöttünk ki Brenowból (egykor az volt a szlávoknak, a mi a magyaroknak Pannonhalma). Ő neki van évente a jutalékokkal együtt kétezer forint jövedelme s ebből meg lehet élni. Azonban a lányom nem szereti őt, hanem Apágyi Rezsőt, a ki fiatalabb. A tót közmondás azt mondja, »hogy vén fa árnyékában könnyebben pihenhetsz.« Én nekem egyik kérő ellen sincs kifogásom, de egy ideiglenesen kinevezett hivatalnoknak lányomat oda nem adhatom, mert őtet az igazgató ur ő méltósága akkor teszi ki a hivatalából, mikor uri kénye úgy hozza magával. Katinka férjéül Apágyi Rezsőt óhajtja, én meg Biskup kipróbált barátomat. Azonban apa vagyok. Igenis, én apa vagyok. Ezért én azt mondom, hogy leányomat odaadom Apágyi Rezsőnek, ha őt a küszöbön álló előléptetés alkalmával a méltóságos ur véglegesített, ha nem, akkor leányom keze Biskup barátomé . . . Az Isten éltesse az én kedves lányomat a körmehegyétől a kontyjáig. Isten éltesse az ő leendő férjét. És Isten éltesse engemet is . . .

Öcskös arczából kikelve s rikácsoló hangon a következő szavakat mondotta:

— Én birom félig meddig a méltóságos ur ígéretét, hogy engem fog kineveztetni, ámbár az egyetlen betöltendő állásra tizenötven (közöttük egy okleveles ügyvéd is) pályáznak, mert engem megbízható és pontos hivatalnoknak ismer s már négy éve szolgállok, mint díjnok, illetőleg mint ideiglenes hivatalnok a magy. államvasutak gépgyárában . . .

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Személyi hírek.

Bécs, november 6. *Széchenyi* gróf ő felsége személye körüli miniszter tegnap este Gráczból ideérkezett.

Clary gróf, a minisztertanács elnöke ma reggel Budapestről ideérkezett.

Gizella bajor hercegné ma reggel ideérkezett és délután tovább utazik Budapestre.

A trónörökös vadászatán.

Nagy-Beeskerek, nov. 6. (S. t. t.) *Ferencz Ferdinánd* trónörökösnek Kecskén bemutatták a szerb és magyar nemzeti viseleteket. A trónörökös eddig a vadászatán 75 rókát lőtt. Tegnap este a Harnoncourt-kastélyban fényes estély volt tánczczal egvbekötve s számos torontáli előkelőség vett azon részt.

Feljelentés a képviselőház elnöke ellen.

Budapest, nov. 6. (Saj. tud. táv.) Érdekes megkeresés érkezett a magyar képviselőházhoz a budapesti kir. törvényszéktől és minthogy a megkeresés *Ferczel* Dezső, a magyar képviselőház elnöke mentelmi jogának felfüggesztését kéri, tehát a megkeresés az alelnökhöz címelve érkezett. Még a nyár elején történt ugyanis, hogy a *M. H.* egy bécsi szoczialista ujság vádjait, melylyel *Ferczel* Dezsőt mint volt belügyminisztert vádolja az Engel ügyben tanusított magatartásáért, — leközölte. A képviselőház elnöke ezért párbajt is vívott *Fenyő* Sándorral, az illető lap felelős szerkesztőjével. A megkeresés tehát ezért a párbajvétségért érkezett.

Halál a turfon.

Bécs, nov. 6. (Saját tud. táv.) *Rumbold* zsoké, a ki az utóbbi időben a legtöbb s legsebb győzelmeket aratta a versenyeken, a mai versenyen leesett egy *Elluci* nevű lóról s szörnyet halt. Azt beszélnek, hogy halálos esésének oka az volt, hogy a zsoké haragudták rá s neki lovagoltak.

KÖZGAZDASÁG.

A keresk. kamara teljes ülése. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara holnap, szerdán délután 1/2 órákor tartja teljes ülését. Igen fontos ügyek kerülnek tárgyalásra.

Komádiban nincs sertésvész. Az a hír terjedt el, hogy komádi községben kiütött a sertésvész s e miatt a sertésforgalom megszűnt. A mező-keresztési járás főszolgabírója átiratban tudatja Nagyvárad városával, hogy Komádiban nem fordult elő sertésvész, hanem a Komáditól 10 kilométernyire fekvő Dobi pusztán lépett fel a veszélyes baj a sertések között. E szerint a sertés kivittelt és behozatalt Komádi községre nézve mi sem akadályozza.

Száz vagon vetőmag. A gabonatermes eredményét a vetőmag minősége igen erősen befolyásolja s ez okból a földmivelési miniszter tudvalevően az állami ménesbirtokok legkitünőbb terméséből cserébe, esetleg készpénzért ad vetőmagot a gazdáknak. A gazdák megértették *Darányi* praktikus intézkedését és ezidén már eddig is több mint tizezer méter-mázsza kitűnő vetőmagot cseréltek s vettek az állami birtokokról, ami ez akció teljes eredményét jelenti.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 6.

Az irányzat csendes.

Oszt. hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—

Rimamurányi	336. 1/2
Magyar jelzalog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Államosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, november 6.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	8.25
Buza áprilisra	5.03
Uj tengeri	6.68
Rozs okt.	5.17
Zab okt.	5.17
Káposzta, repce, aug.	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 6.

Érték. Javult.

Oszt. hitel	368.20
Magyar hitel	372.40
Allamvasut	330.50

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. november 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék	95.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	120.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.30
Horvát-szláv földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	163.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	137.75
Oszt. járdék papirban	99.50
Oszt. járdék ezüstben	99.25
Oszt. járdék aranyban	117.25
Oszt. korona járdék	99.20
Oszt. államsorsjegyek	135.—
Oszt. magyar bankrészevény	900.—
Magyar hitelbankrészevény	872.—
Oszt. hitelintézeti részevény	368.—
Párisi vista	330.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.67
Németbirodalmi márka	120.60
London vista	47.85
20 márkás arany	11.75

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A társulat csak még rövid ideig marad Nagyváradon

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, kedden, november hó 7-én este 8 órákor

GALA-ESTÉLY

válogatott műsorral.

Itt először egész uj Nagyváradon.

Az elrabolt menyasszony.

Nagy némajáték a magyar népeletről, rendezve *Henry* igazgató által 6 képben előadja az egész társulat.

- I. kép: Aratási ünnepély.
- II. > A megakadályozott éjjeli zene.
- III. > A cigányok között.
- IV. > Eljegyzési ünnepély a falun.
- V. > A cigánytáborban.
- VI. > A cigányok üldözése.

Az előforduló táncokat Dessery ballet-mesternő tanította be és táncolja az összes balletszemélyzet.

6-ik képben nagy versenyugratás a legjobb ugrólovakkal több hölgy és ur által.

Továbbá az összes művész-csoport közreműködése.

Komikus jelenetek a bohócoktól.

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vasár- és ünnepnapok kivételével fizetnek: Helyárak: Zártszéken 50 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 kr-ért este a jegyszédknél kapható.

Jegyek előre váltható/ Pauker Dánielnél

Holnap, szerdán, nagy előadás. Csütörtökön, november 9-én délután 4 órákor **Gyermek és tanuló előadás**

Számos látogatásért esd

mély tisztelettel

Henry,

tulajdonos és igazgató

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00				
V.-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 03				
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 12				
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 23				
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körösszeg >	7 02	3 36	Vésztő >	6 12	5 02				
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 95				
Drák-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 26				
Magyar-Cséke >	6 50	4 5	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Komádi >	7 10	7 59				
Dusesd >	7 05	4 12	Gyanta >	6 56	4 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	7 15				
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 —	Kót >	9 19	5 14	Szakál >	7 48	7 42				
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Körösszeg >	8 11	8 19				
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	8 33				
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	8 07	6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Uj-Palota >	8 47	8 56				
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	9 19				
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	7 30	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34				
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 53	Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.					
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31	Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24				
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45	B.-Püspöki >	7 17	5 59	Érselind >	5 37	6 08				
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 34	V.-Velenceze >	10 01	9 09	Bihar >	7 44	6 22	Székelyhid >	6 14	6 43				
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19	Paptamási >	8 13	6 48	Nagykágya >	6 27	7 03				
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Gyapoly >				B.-Diószeg >			
V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	B.-Diószeg >				Gyapoly >					
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56	Nagykágya >				Paptamási >					
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 08	Székelyhid >				Bihar >					
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26	Érselind >				B.-Püspöki >					
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk. reg.	5 54	6 07	Érmihályfalva érk.				Nagyvárad érk.					

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.